

dată, în complicate eșafodaje de idei, ci s-a concentrat intens asupra lucrului cu actorii. A știut să-și impună punctul de vedere asupra binecunoscutei piese a Ecaterinei Oproiu și să renunțe la balastul ambianței plastice supraîncărcate (sugerată de scenograf) și a încercat să găsească soluții de maximă expresivitate, care se constituie într-un discret, dar semnificativ paracomentariu al acțiunii subterane, avînd în vedere că textul are o structură aleatorie, permițînd interpreților ingenioase asociații. Debutanta îi „debutează” inspirat pe studenții anului III, clasa profesor asociat Gelu Coiceag Simona Gălboușe (care joacă cu aplomb și într-un tineresc film), Cornel Scripcaru (care a mai avut o apariție scurtă, dar notabilă în *Opera de trei parale*), Oana Mereuță, Corina Voicu și Mihai Voicu.

Premierele s-au eșalonat ritmic, deși există o restanță, iar unicul spectacol de regie a fost supravegheat la finisaj nu de profesorii clasei, ci de un alt cadru didactic, lector univ. Gina Ionescu.

În această ordine de idei, se impune atenției problema timpului pe care excelenții profesori asociați îl acordă pregătirii studenților lor, mai ales în cazul cursurilor serale, unde se lucrează cu inerente sincrope.

Atunci cînd în cadrul catedrei de arta actorului și regizorului de teatru conduse de prof. univ. Ion Cojar se stabilește măcar o minimă corelare a eforturilor cadrelor didactice și studenților, calitatea procesului de învățămînt are de cîștigat, obiectivele programei analitice fiind comune viitorilor actori și viitorilor regizori, iar ținta fiind, de asemenea, aceeași cultivarea gustului artistic, riguroasă în selecție și asimilare. Validarea rezultatelor acestei noi promoții s-a făcut, prin spectacolele aplaudate la „Casandra”, în turnee sau în microstagionea finală de la Teatrul „Bulandra”, și chiar într-o competiție republicană precum Gala „Arta comediei” de la Galați.

Irina COROIU

La Institutul de Teatru din Tîrgu Mureș

Absolvenți talentați, pasionați și inteligenți

Cel ce a urmărit spectacolele prezentate de studenții Institutului de Teatru din Tîrgu Mureș în anul universitar 1987/1988 a avut ocazia să se delecteze la șapte spectacole foarte bune, realizate pe texte importanți și valoroase, care au oferit absolvenților (și colegilor lor din anii mai mici, care i-au secundat cu succes) partituri generoase, capabile să le evidențieze calitățile, totodată însă deloc ușoare, punîndu-le la încercare măiestria compozițională, capacitatea de a pătrunde în universuri umane și sociale foarte variate și de a realiza portrete psihice dintre cele mai deosebite. Astfel, cei patru absolvenți ai secției române (Rodica Băghiu, Vasilica Stamatina, Nicolae Cristache, Tomi Cristin) s-au întîlnit, în ordinea premierelor, cu lumea lui Caragiale (*O noapte furtunoasă* — în regia lui Călin Florian), Fănuș Neagu (*Scoica de lemn* — în regia Adrianei Piteșteanu), Henrik Ibsen (*Hedda Gabler* — în regia lui Călin Florian) și Tirso de Molina (*Don Gil de Ciorap Verde* — în regia lui Cornel Popescu), iar cei trei absolvenți ai secției maghiare, Firtos Edit, Bács Miklós, Gáspárík Attila,

cu cea a lui Pirandello (*Omul, bestia și virtutea* — în regia lui Kovács Levente), Peter Shaffer (*Amadeus* — în regia lui Kincses Elemér) și Mihai Ispirescu (*Trăsura la scară* — în regia lui Gergely Géza).

Ceea ce am putut remarca în primul rînd, ca o trăsătură generală a acestor spectacole, este faptul că ele au urmărit cu consecvență — prin modalități diferite, desigur, în funcție de crezul artistic al fiecărui profesor-regizor — valorificarea cît mai deplină și evidențierea cît mai pregnantă a calităților interpreților, ele fiind — cum e și firesc în contextul în care au fost realizate — cu precădere spectacole „de actori” și nu „de regizor”, ceea ce nu înseamnă că nu ne-am întîlnit — cel puțin în unele cazuri — și cu interesante puncte de vedere regizorale. Aș reține în acest sens mai ales spectacolul *Amadeus*, în care coșmarurile ce-l bîntuie pe Salieri sînt ale unui pensionar al ospiciului de nebuni, care a hotărît să se sinucidă, ceea ce face ca personajul (interpretat de artistul emerit Lohinszky Loránd, care joacă alături de studenți, realizînd nu numai o mare creație, dar dînd

și un exemplu și un imbold învățăcelor (săi) să capete o febră deosebită, iar spectatorii să-și pună în permanență întrebarea cit de veridice sînt cele relatate de Salieri, dacă sînt amintiri reale, sau doar invențiile unei minți rătăcite.

Revenind însă la studenți, trebuie subliniată grija care se acordă la Institutul din Tirgu Mureș rostirii textului. Mă refer atît la dicție, care e clară, curată, penetrantă, cit și la logica impecabilă a frazării, dovedind cunoașterea întotdeauna exactă a sensului frazei, faptul că interpretul gîndește înainte de a vorbi (observația poate să pară paradoxală, dar înținem din păcate mulți actori care rostesc replicile mecanic, fără să știe ce spun și de ce), că avem de-a face, așadar, cu actori inteligenți și culti.

Dintre absolvenți mi-au reținut atenția mai ales trei băieți. Tomi Cristin, de pildă, creează un Rică Venturiano care nu stă nici o clipă locului, e mereu agitat, trăiește tot timpul într-un ritm alert, ai impresia că e o păpușă gata-gata să se desfacă în bucăți. Rolul e bine lucrat, deși cu unele inegalități, care țin, am impresia, de nefixarea exactă a unora dintre sarcinile scenice. Cunoșcîndu-i calitățile de dansator și faptul că-i convin rolurile cu multă mișcare, mi s-a părut că tinărul actor înregistrează o izbîndă mult mai importantă prin felul în care l-a realizat pe bătrînul Radu (în **Scioica de Iemni**), compoziție în care și-a impus rigoare și reținere, sau pe Tesman (în **Hedda Gabler**), personaj care-și păstrează eleganța comportării chiar și în momentele de sursețire nervoasă. În aceste roluri, Tomi Cristin dovedește că știe să-și stăpînească temperamentul și să găsească modalități de expresie diferite de cele ce-i sînt imediat la îndemînă. În **Don Gil...**, în schimb, el realizează prin Caramanchel un savuros erou popular, un soi de vagabond inteligent și năstrușnic, plin de fantezie dar și de superstiții, cu limba ascuțită și nedesprins de o uriașă bilă, ceva de soiul celebrului personaj picaresc Lazarillo de Tormes.

Băcs Mikló: (care a fost Paolino în **Om, bestia și virtutea**, Mozart în **Amadeus** și Pășteanu în **Trăsura la scară**) este tipul actorului de mare inteligență și rafinament, care-și construiește rolurile pînă la cel mai mic amănunt. Este plin de fantezie și are o mare plăcere a jocului, căruia i se dăruiește cu pasiune. Personajele create de el sînt viguros conturate, au o puternică individualitate, tinărul actor minuind un arsenal surprinzător de bogat de mijloace de expresie. Trecherile de la disperare la o liniște aparentă, apoi la exuberanță și invers (în piesa lui Pirandello), cele de la neseriozitatea unui copilandru zvăpăiat la gravitatea compozitorului de geniu, de la furie la stăpînire de sine, de la veselie fără mar-

gini la amărăciunea cea mai adîncă și înapoi la glumele cele mai bizare și mai deocheate, de la manifestări groțesti la stări sublime (în **Amadeus**) sînt realizate cu siguranță și precizie, nuanțat, diferențial, cu adevrate schimbări de ritm și tonalitate. Spre deosebire de Paolino, realizat în maniera hazliu-induioșătoare a eroilor din comediile cinematografice neo-realiste, și de Mozart, explozie de sinceritate, vitalitate și ardere lăuntrică, Pășteanu este o caricatură, în tușe groase și neiertătoare, a imbecilității cu pretenții de cultură și a carierismului și durtății ascunse sub masca principialității și bunăvoinței, rolul prilejuindu-i interpretului o compoziție gîndită cu multă fantezie.

O personalitate puternică și distinctă este și Gáspárik Attila. În interpretarea sa, căpitanul Perella din piesa lui Pirandello ne apare ca o forță a naturii, primitivă și grosolană, dar sinceră, lipsită de prefăcătorie, toate elementele de expresie ale actorului — vocea, ținuta corpului, gesturile, risul, ritmul — concurînd la realizarea acestei imagini. În schimb, în **Amadeus**, împăratul Iosif al II-lea, autocratul rafinat, dar mină forte, ne apare, într-o interpretare subtilă, foarte fin nuanțată, ca și cum ar fi propria sa statuie aurită, monumentul înseși ideii de maiestrat. După aceste două roluri diametral opuse, rezolvate, ambele, foarte bine, tinărul actor realizează un adevărat tur de forță în **Boiangiu din Trăsura la scară**. Personajul acesta — care a început prin a fi un tînăr plin de clan, dorind sincer să realizeze ceva în viață, pentru a ajunge pînă la urmă, prin compromisurile pe care le-a făcut, prin minciunile pe care le-a debitat și patronat, prototipul celui care se agită în permanență în gol, fără nici un rost, fără nici o finalitate practică, al celui care folosește demagogice cuvinte nobile, frumoase și adevărate, care vrea să convingă, din ce în ce mai disperat, că se mișcă ceea ce de fapt stă pe loc și pe care societatea, în procesul de eradicare a falselor valori, îl elimină — găsește în Gáspárik un interpret de o mare frenezie și sinceritate, actorul jucînd în forță, fermecîndu-i pe spectatori cu dăruirea pătimașă cu care domină scena, cu ritmul nebunesc pe care-l imprimă, cu extraordinarele schimbări de atitudine și expresie pe care le realizează cu dezinvoltură și precizie. Spre deosebire de Băcs, la care se simte uneori efortul compozițional, Gáspárik este de un firesc desăvîrșit, totdeauna lejer, fără crispări, chiar dacă inteligența scenică, fantezia și rigoarea construcției personajului sînt la fel de profunde ca la colegul său.

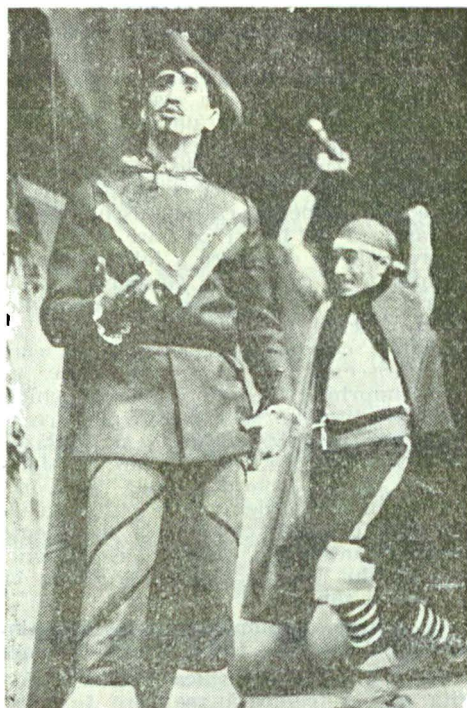
Aș continua enumerarea absolvenților porînd de la acest firesc, calitate pe care o are din plin și Vasilica Stamatini. Actrița are o frumoasă realizare în piesa

Sus: „O noapte furtunoasă” — un spectacol în respectul tradiției, Vasilica Stamatîn (Spiridon) între Armand Calotă, anul II (Ipingescu) și Ion Gorando, anul III (Jupin Dumitrache)

Dreapta: Mediocritatea față-n față cu ambițiile fără margini: Tomi Cristin (Tesman) și Rodica Baghiu (Hedda), în „Hedda Gabler”

Jos: Nobili iubăreți și servitori isteți: Nicolae Cristache (Don Martin) și Tomi Cristin (Caramanchel) în „Don Gil de Ciorap-Verde”

lui Tirso de Molina, rolul donei Juana prilejuindu-i treceri pline de farmec — când cu umor, când cu patimă, când cu luciditate, dar totdeauna cu sinceritate — prin multe ipostaze scenice. Rolul Lidiei din *Scoica de lemn* nu i-a oferit prea multe șanse (dar l-a jucat frumos, elegant, cu aceeași sinceritate și prezență scenică), iar travestiul în *Spiridon* a fost mai curînd o experiență și un pariu cîștigat cu succes. Creația ei cea mai izbită este doamna Elvsted din *Hedda Gabler*, personaj în care sinceritatea actriței este dublată de o mare profunzime, bunătatea, gingășia, teama, emoția, durerea, disperarea, dragostea, speranța eroinei fiind exprimate pe rînd sau, uneori, chiar concomitent — în infinite nuanțe, prin fine intonații ale vocii, priviri și gesturi mărunte. Cînd se află în scenă, Vasilica Stamatîn concentrează asupra sa privirile spectatorilor, semnul neîndoios că este o personalitate.

Colega ei, Rodica Baghiu, deși a fost mai bine servită cu roluri (Veta, Iris I, Hedda, dona Ines), nu s-a impus cu aita pregnantă. A avut, în toate spectacolele,

Fiecare se dovedește altfel decât e etichetat... **Găspárik Attila (Bestia), Firtos Edit (Virtutea) și Bács Miklós (Omul)** în piesa lui Pirandello

momente bune, de mare intensitate dramatică, jucate sincer, interiorizat (scena explicației dintre Veta și Chiriac, de pildă, sau prima întâlnire dintre Hedda și Lövborg), dar dominantă jocului ei rămîne, în general, cel puțin deocamdată, o anume exterioritate. Actrița e inteligentă, își gîndește bine rolurile, știe ce trebuie să facă, dar ceea ce pe dinafară pare fără cusur nu convinge întotdeauna, pentru că nu e, cum se spune, „căptușit pe dinăuntru”. Sau, cel puțin, așa simte spectatorul.

Ceva asemănător se întîmplă și cu Firtos Edit. E expresivă, are un real talent de compoziție (în *Trăsura...* realizează patru secretare foarte bine diferențiate), dar aceste însușiri i le recunoști, i le admiri chiar, „la rece”, fără să fii captivat.

În sfîrșit, Nicolae Cristache mi se pare a fi un actor plin de calitate, dar care, am sentimentul, nu dă încă tot ce ar putea da. A fost un Chiriac bun, pătimaș dar și jucînd teatru în fața Vetei ca s-o impresioneze, un Mihai sincer, avîntat și chinuit de întrebări dureroase (în *Scoica de lemn*), un asesor Brack (în *Hedda Gabler*) inteligent și cinic (dar fără greutatea necesară personajului) și un don Martin cam fanfaron, farsor și depășit de evenimente (în *Don Gil...*). Tînărul actor e impunător, are farmec, pare predestinat rolurilor eroice și trebuie semnalată totodată inteligența cu care știe să parodieze, să scoată — păstrînd măsura și bunul-gust — efecte comice. Cred însă că-i place să se asculte și că trece cu prea mare ușurință peste unele momente ale roluri-

Geniul și meșteșugarul... Bács Miklós (Mozart) și artis'ul emerit Lohinszky Loránd (Salieri) în „Amadeus”

lor, fără să le aprofundeze, din convingerea, probabil, că face oricum impresie. Sînt, vreau să sper, doar păcate ale tinereții, de care se va dezbăra, avînd toate șansele să facă o frumoasă carieră.

Șanse care, de fapt, le surid tuturor absolvenților din acest an ai Institutului de Teatru din Tîrgu Mureș, chiar și celor față de care ini-am exprimat unele rezerve, neîmplinirile, atîtea cîte sînt, mai mari sau mai mici, fiind grefate, de fapt, pe fondul unui talent real, autentic.

Zeno FODOR

